

Kapitoly z dejín Byzancie

prednáška 11

© 2003 Marek Meško

Alexios I. Komnénos (1081-1118)

I. Improvizácia

-Anna Dalasséna, Izák Komnénos

logothétos ton sekretón

-reforma čestných titulov dvorskej hierarchie

sebastos, panhypersebastos, Sebastokrator...

-rôzne efekty na tieto tri skupiny, príslušníkov elít

- -štátna administratíva a vysokí úradníci na cisárskom dvore pochádzajúci zo vznešených konštantínopolských „senátorských“ rodín, členovia senátu
- -armáda a vysokí armádni dôstojníci z aristokratických rodín pôvodom väčšinou mimo hlavného mesta, ktoré sa ale v priebehu 11. storočia pevne uchytili v Konštantínopole
- -vysoký klérus okolo patriarchu, najmä klérus v Hagii Sofii, ako aj biskupi zasadajúci v permanentnej synode

II. Systematické opatrenia

-menová reforma

nomisma

milliaresion

follis

hyperpyron

stamenon

tetarteron

trachy aspron

- nový úrad:

megas logariastés ton sekréton

I. Prínos ku vzniku I. križiackej výpravy – ideový rozmer

- **jar 1088** - postupnému opatrné obnovovanie kontaktov byzantského cisára s pápežskou kúriou
Prvý krok urobil pápež Urban II. (zdroj: Ordericus Vitalis)
- **september 1089** - „oteplovanie“ vo vzájomných vzťahoch pápežskej stolice a Byzancie, Alexios I. Komnénos presadil na synode konanej v Konštantínopole, aby sa pápežovo meno opäť spomínalo v diptychoch ortodoxnej cirkvi.
- **jar 1091** – hrozba pečenežsko-seldžuckej aliancie, prosby Alexia o vojenskú pomoc a o poslanie žoldnierov, konkrétne opäť pápežovi Urbanovi II. a ďalším vládcom západnej Európy
jedným z týchto listov bol pravdepodobne už spomínaný list grófovi Róbertovi z Flámska, ktorý však v úvode nie je adresovaný len jemu, ale aj ostatným kniežatám v kráľovstve (tj. okolitým pánom).
Tieto listy, resp. tento list sa pravdepodobne stal prototypom neskorších Alexiových výziev na Západ, ktoré nakoniec vyvolali prvú križiacku výpravu
- **marec 1095** – posolstvo na Západ k pápežovi, ktoré prišlo v momente, kedy sa konal koncil v Piacenze

II. Podpora I. križiackej výpravy – materiálna a vojenská

episkepseis (lat. *pertinentiae*)

Solún (Thessaloniki), Adrianupol (Edirne), Tzurulon (Çorlu), Choirobakchoi (Büyükçekmece a Küçükçekmece)

- po prechode do Malej Ázie zásobovanie z pripravených zásob až po Nikaiu
- Kilíkii a počas obliehania Antiochie zásobovanie byzantskými loďami z Cypru
- to isté aj počas pochodu križiakov na juh do Palestíny až po dobytie Jeruzalema

Ján II. Komnénos (1118-1143)

Zahraničná politika

- Vzťahy s latinským Západom (pápežská kúria, rímsko-nemecké cisárstvo, talianske námorné republiky, atď...)
- Vzťahy s križiackym štátmi v Palestíne
- Politika na Balkáne
- Vzťahy s Rúmskym sultanátom a Danišmendovcami

Vzťahy s latinským Západom (pápežská kúria, rímsko-nemecké cisárstvo, talianske námorné republiky, atď...)

- Kvôli proti križiackym štátom v Palestíne a Antiochii (zmluva z Devolu/Deabolis z roku 1108)
- pozitívne vzťahy s pápežstvom a s rímsko-nemeckým cisárstvom.
- dobré vzťahy s talianskymi námornými republikami, menovite s Benátskami a Pisou.

Ján II. obnovil spojenectvo s Pisou a po krátkom nedorozumení ohľadne privilégií v roku 1125 aj s Benátčanmi (1126).

sformoval spojenectvo s rímsko-nemeckým cisárom Lotharom II. (1125-1137) a neskôr aj s jeho nástupcom Konrádom III. (1138-1152) navonok namierené proti Normanom Rogera II. Sicílskeho. Ján II. sa pravdepodobne vzdal nároku na územia v južnej Itálii, ktoré padli do rúk Normanov roku 1071 (na tie isté územia si robil nárok pápež aj rímsko-nemecký cisár), a uznal ich za sféru vplyvu západného cisárstva.

sobáš štvrtého Jánovho syna Manuela s príbuznou (švagrinou) cisára Konráda III. Bertou zo Sulzbachu.

ku koncu vlády, tj. v rokoch 1141 až 1142, Ján dosiahol aj spojenectvo s pápežom, keďže prisľúbil podporiť otázky ohľadne cirkevnej únie.

Vzťahy s križiackym štátmi v Palestíne

- Snaha prevziať Antiochiu po Bohemundovej smrti roku **1111**. Ibaže Bohemundov synovec Tankred (od 1100 regent až do 1112) odmietol vládu nad Antiochiou predať Alexiovi. Jej realizácia potom za Jána II.

šanca až **1130** zomrel antiochijský vojvoda Bohemund II. (1124-1130) ostala po ňom mladá dedička Konštancia Antiochijská. Ján II. preto roku 1135 navrhol sobáš medzi ňou a svojím štvrtým synom Manuelom.

Križiaci a najmä jeruzalemský kráľ Fulko (1131-1143) tento návrh zmietli zo stola a Konštancia sa vydala za syna akvitánskeho vojvodu Viliama IX. - Raimonda z Poitiers (1136-1149).

VOJENSKÉ RIEŠENIE

dve vojenské ťaženia do Kilíkie a Sýrie (1137 a 1142)

1137 ovládnutie Kilíkie plus Tarsos, Mopsuestiu a Adanu ovládnuté 1109 Tankredom

lénny sľub od Raimonda z Toulouse v duchu zmluvy z Deabolisu

pomoc Antiochii proti Seldžukom, Aleppo, Shayzar, Homs a Hama

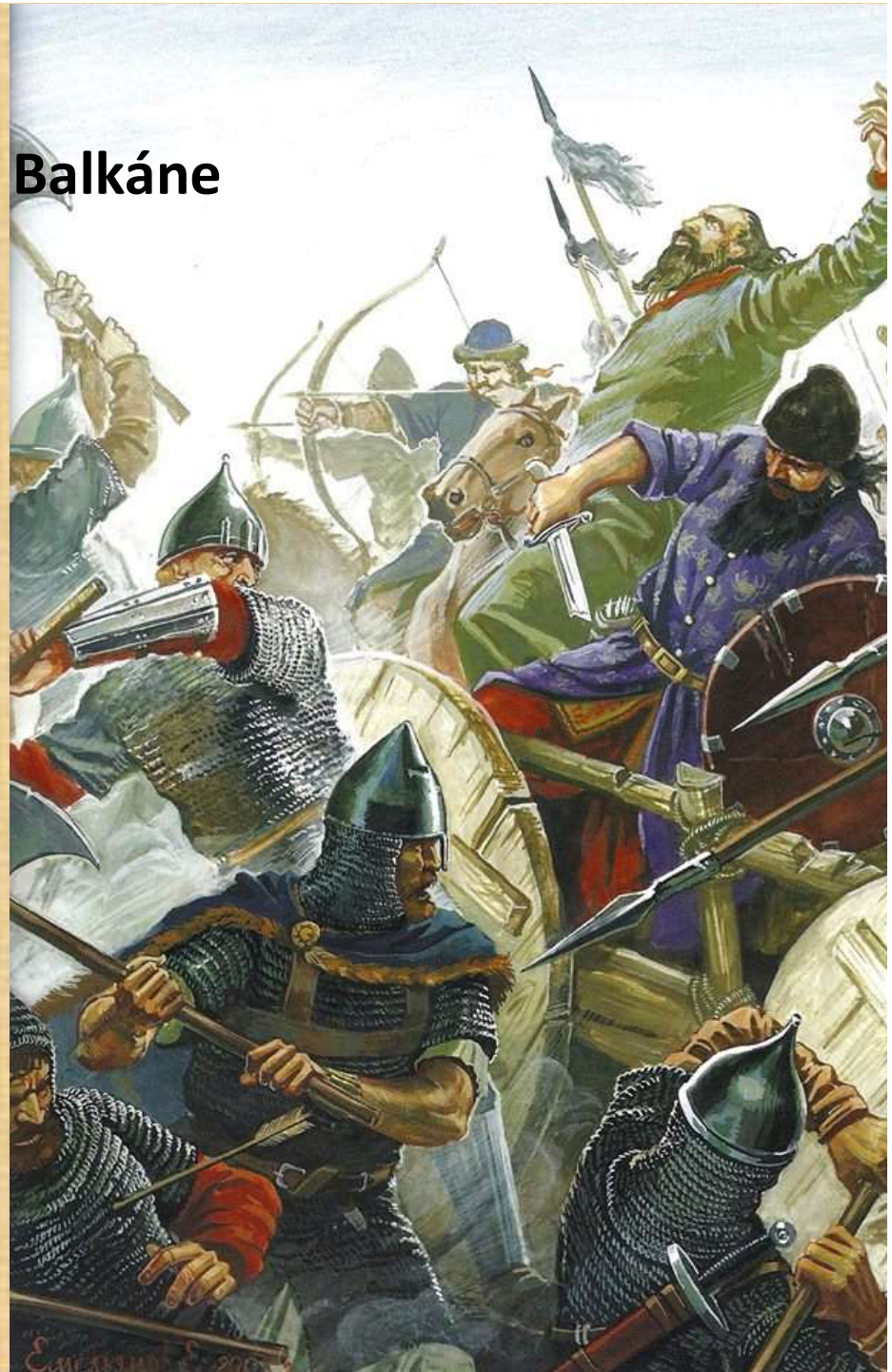
spolupráca s grófom Joscelinom II. grófa z Edessy (1131-1159)

Jánova snaha vziať do Antiochie, neúspech

1142 cieľ ovládnutie Antiochie za každú cenu avšak Jánova smrť 8. apríla 1143

Politika na Balkáne

- 1121-1122 Pečenehovia
- 1123 výprava proti Srbom
- 1127-1129 vojna proti Uhorsku

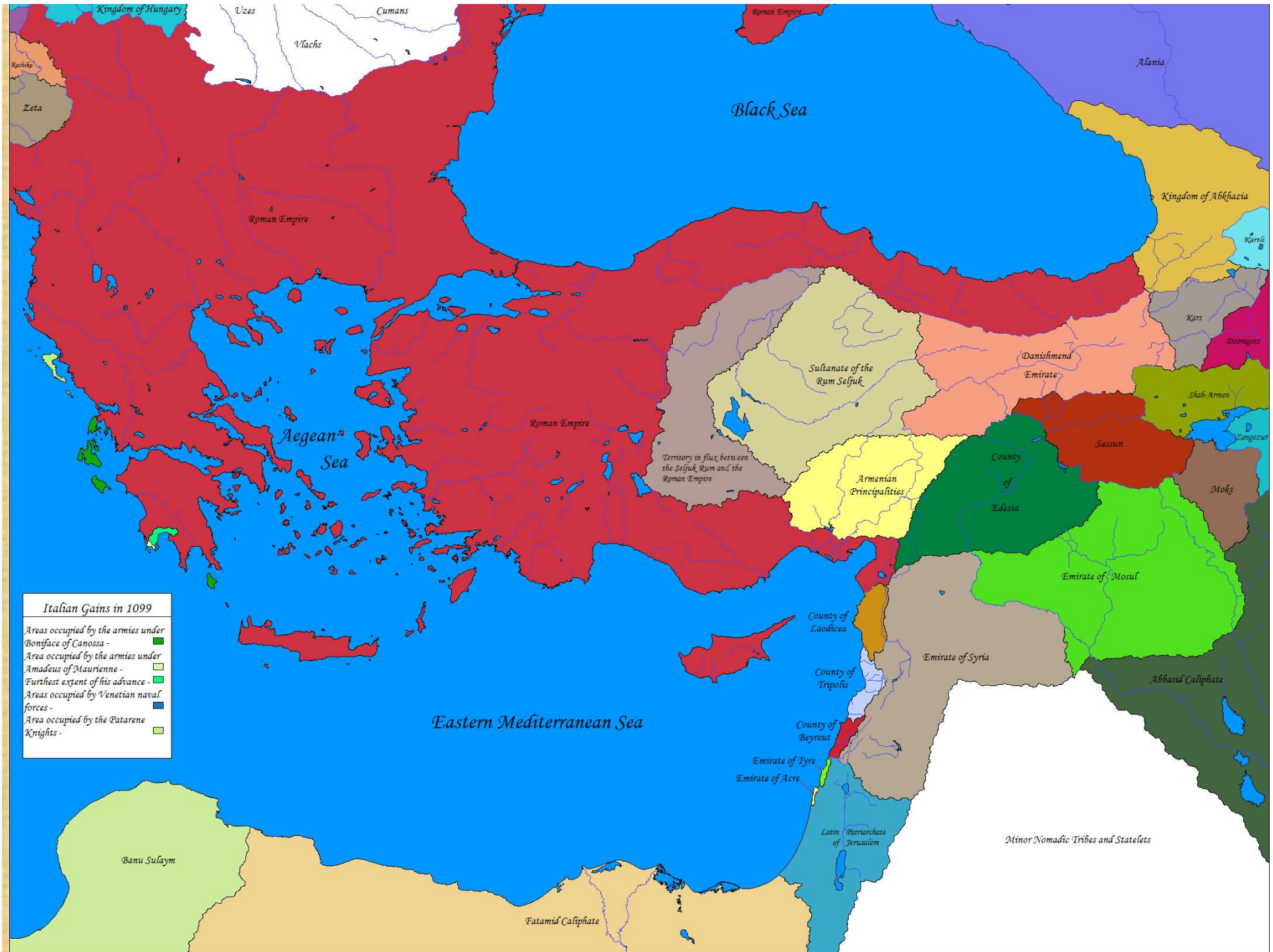

Vzťahy s Rómskym sultanátom a Danišmendovcami

Manuel I. Komnénos (1143-1180)

Zahraničná politika

- Vzťahy s latinským Západom (pápežská kúria, rímsko-nemecké cisárstvo, talianske námorné republiky, atď...)
- Vzťahy s križiackym štátmi v Palestíne
- Politika na Balkáne
- Vzťahy s Rúmskym sultanátom a Danišmendovcami

Vzťahy s križiackym štátmi v Palestíne

- Najprv musel Manuel čeliť II. križiackej výprave v dôsledku pádu Edessy 1144 (1146-1147)
- súčasne útok Rogera II. Sicílskeho 1147 na stredné Grécko
- Snaha získať Antiochiu najprv cez sobášnu politiku keď 1149 padol Raymund z Antiochie ponúkol vdove Konštancii *kaisara* Jána Rogéria, ale ona sa vydala za Rainalda zo Chatillonu
- 1158-1159 výprava proti Antiochii, aby sa podriadil nový gróf a pomohlo sa križiackym štátom proti Núraddínovi
- po roku 1158 resp. 1163-1174 srdečné vzťahy s Jeruzalemským kráľovstvom

1169 spoločná výprava proti Egyptu

1171 návšteva kráľa Amauryho v Konštantínopole

Vzťahy s Rómskym sultanátom a Danišmendovcami

- trestná výprava 1146 až po Filomelion
- 1160 príprava novej trestnej výpravy, mladý sultán Kilidž Arslán II. Radšej prijal vazalský status
- Snaha o rovnováhu medzi Danišmendovcami (Jaghibasanom a Seldžukmi)
- 1164 zomrel Jaghibasan a Kilidž Arslan prešiel do útoku
1168-1169 porážky Danišmendovcov
- Zasiahol Núraddín, ktorý porazil Kilidža a načas ho donútil získané územia vrátiť a vynútil si od neho znovuoobnovenie džihádu
- 1174 zomrel Nuraddín a Amaury, zmena situácie, Kilidž Arslan zaútočil na Danišmendovcov, dobyl takmer celý emirát, Manuel bol donútený jednať
- Myriokefalon 1176

Vzťahy s latinským Západom (pápežská kúria, rímsko-nemecké cisárstvo, talianske námorné republiky, atď...)

- nemeckí cisári Konrád III. a Fridrich I.
- v dôsledku útoku Rogera II. Sicílskeho 1148 spojenectvo s Konrádom proti Rogerovi Manuel si vzmohol Apúliu a Kalábriu ako veno Bertu zo Sulzbachu, v prípade víťazstva by Byzancia získala naspäť južnú Itáliu (stratené 1071)
- príprava na útok po roku 1149 zmarená diplomaciou Rogera II., ktorý podporil Srbov Manuel zamestnaný na tomto fronte až do 1154
- 1152 zomrel Konrád II.
1153 zomrel pápež Eugen III.
1154 zomrel Roger II.
Manuel sa snažil dobyť aspoň mestá v Apúlii, Bari, Brindisi, Ankonu najprv spoločne s Barbarossom, ale po jeho odmietnutí samostatne
- 1155-1156 vojenská výprava v Apúlii, ale Byzantínci nakoniec získali len Ankonu ako protektorát
1158 nastal separátny mier s Normanmi (výmena zajatcov z predošlých konfliktov)
- odpor Barbarossu aj pápeža Hadriána IV.
- Rozkol s Barbarossom 1159 ohľadne nástupníctva nového pápeža
1160 zomrela Berta zo Sulzbachu
zmena aliancií, spojenectvo s Viliamom I. a pápežom Alexandrom III. proti Fridrichovi
- Nová možnosť zmieriť sa s Barbarossom po roku 1169, Manuel mu sľúbil sestru Máriu, ktorú predtým sľúbil Viliamovi II., sobáš nevyšiel a Normani nezabudli na túto urážku
- Kvôli tomu 1171 útok na Benátčanov, ktorí by spojenectvo oboch ríš vnímali ako hrozbu, tiež zbytočne, keďže k dohode nedošlo

Politika na Balkáne

- 1149 Srbi – Uroš II.
1150 znova výprava proti nim, ale už ich podporovali aj uhorské oddiely (diplomacia Rogera II).
to isté 1153, lebo Gejza II. podporoval brata Uroša (Desa)
1154 jednania s Andronikom Komnénom v Braničeve
1155 koniec bojov
- 1151 Kumáni
- Srbi stále nepokojní, výpravy 1161, 1162, 1168 a 1172
- Po smrti Gejzu II. 1162 druhé kolo vojen s Uhorskom
Manuel podporoval jeho strýkov Ladislava II. a Štefana IV.
Nakoniec dohoda so Štefanom III., že jeho mladší brat Béla-Alexios dostane jako údel Chorvátsko a Dalmáciu a po Manuelovej smrti sa stane cisárom a uhorským kráľom
1164 Manuel ale nečakal a tieto oblasti obsadil
- znova vojna, 1167 Uhorsko porazené

CONSTANTINOPLE

5 A large Byzantine force exits the city to engage the French Crusaders, pressing them so hard they have to summon the Venetians for support.

Byzantines break into the city near the Blachernae. They are soon forced to withdraw, to support their allies.

2 French Crusaders march overland, circling to assault Constantinople's Land Wall.

1 The Tower of Galata, the first point of assault in 1203. This tower protected the great chain blocking the Golden Horn.

3 Venetian maritime forces enter the Golden Horn, attacking the Sea Wall by means of bridges suspended from the ships' masts and running their galleys onto the narrow beach.

